

Den dyreste politik i 100 år

Weekendavisen den 11 april 2025

Den 2. april chokerede USAs præsident verden ved at holde, hvad han havde lovet i valgkampen. Donald Trump brugte en nødretslov fra 1977 til at påstå, at USA var i økonomisk nød, og hævdede derefter den amerikanske importtold på udenlandske varer til et niveau, der ikke er set siden 1930'erne. Tolden på varer fra et gennemsnitligt land før ændringen var cirka 2,5 procent og er i dag steget til 16,5 procent. Der er således ikke bare tale om en historisk stor politikændring, men også en ændring, hvor næsten alle økonomer i verden er enige om konsekvenserne.

Baggrunden for Trumps politik er direkte absurd. Præsidenten mener, at lande ligesom virksomheder tjener på eksport og taber på import, og han påstår derfor, at lande med et handelsoverskud over for USA opfører sig »nasty« og snyder amerikanerne. Det er et syn på international handel, der ikke ville være ukendt for Christian 4., men som helt ignorerer mere end 200 års indsigter i økonomi.

Det er også en forståelse af handel, der ser bort fra, at meget, der handles i dag, ikke er fysiske varer som sukker, træ eller lokomotiver. EU har for eksempel et overskud på 157 milliarder euro på varehandlen med USA, men et underskud på 109 milliarder euro på handlen med service. Det er slående, at Trump-regeringen udelukkende taler om og regner på handlen med varer, men helt ignorerer det internationale marked for serviceydelser. Med andre ord fokuserer man på underskuddet i handlen med champagne og BMW'er, men ser bort fra overskuddet på handlen med Netflix-abonnementer og konsulenthjælp.

Siden David Ricardos arbejde i 1817 har økonomer forstået, at særligt import tillader lande at bruge deres ressourcer – arbejdskraft, naturressourcer, maskiner – til at producere det, de er bedst til. Politik, der begrænser eller fordyrer import, forhindrer dermed den specialisering, som gør hele samfundet mere produktivt og dermed rigere. Nyere forskning viser desuden, at told og andre handelshindringer begrænser konkurrencen og dermed forhindrer den læring og innovation, der gør samfund mere produktive og hæver både varers og arbejdspladser kvaliteten.

I USA vurderede The Tax Foundation forleden, at Trumps voldsomme toldstigninger alene i 2025 svarer til en skattestigning på mere end 1.900 dollar pr. amerikansk familie. En væsentlig del af tabet kommer fra markant højere priser på almindelige varer, der skyldes den høje told. Jerome Powell, den politisk uafhængige chef for den amerikanske centralbank, har også advaret højlydt om, at den nye toldpolitik vil føre til markant højere inflation og lavere økonomisk vækst, både nu og på længere sigt.

For amerikanerne er bundlinjen, at Trumps protektionisme svarer til at skyde sig selv gentagne gange i foden. Handelspolitikken kan hurtigt vise sig at være den dyreste politikændring siden den berygtede Smoot-Hawley-handelslov i 1930. Konsekvenserne er dog ikke begrænsede til USA, men kan også komme til at mærkes i andre lande, inklusive Danmark. Store eksportvirksomheders konkurrenceevne rammes direkte af, at den amerikanske told stiger til over 20 procent for EU-lande.

For et land som Danmark, hvor cirka ti procent af al eksport går til USA, kan det ikke undgå at få negative konsekvenser for væsentlige dele af erhvervslivet. Pudsigt nok rammer det næppe pharmaindustrien specielt hårdt, da firmaer som Novo allerede har dele af deres produktion placeret i USA og derfor kan gå fri af noget af tolden. Omvendt vil den vigende internationale handel kunne påvirke shippingbranchen negativt. Verdens største containerrederi, Mærsk Line, må derfor vente at blive ramt.

Det politisk og økonomisk svære spørgsmål er nu, om EU bør følge Kina i at gengælde den amerikanske straffetold eller vælge en anden rute. Udfordringen, som har været kendt i over 100 år, er, at en gengældelsestold primært vil blive betalt af EUs egne borgere, ligesom Trumps told betales af amerikanerne. På EU-plan diskuteres det for eksempel at lægge ekstra told på – eller andre hindringer for – amerikanske techgiganter som Apple og Alphabet.

Men gengældelsestold er kun en omkostning, hvis den ikke tvinger USA til at ændre kurs, og bliver ofte permanent, uanset hvor politikken ender. Det ideelle svar på den amerikanske protektionisme ville i stedet være, at Europa, Canada og andre dele af den demokratiske verden gik sammen om store frihandelsaftaler uden om USA. Om det bliver virkelighed, afhænger af den europæiske politiske virkelighed.

Christian Bjørnskov